

З ІСТОРІЇ АРХЕОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

УДК 902 – 051 (477) “192/193”

НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІКТОРА ПЕТРОВА (20–30-ті роки ХХ ст.)

О. О. Франко, Н. А. Хомин

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000*

Розглянуто наукову діяльність видатного українського археолога та етнолога, дослідника етногенетичних проблем, автора праць “Етногенез слов’ян” (1972), “Походження українського народу” (1992), “Скіфи. Мова і етнос” (1968) та ін. Віктора Платоновича Петрова (1894–1969) в 20–30-і рр. ХХ ст.

Ключові слова: Віктор Петров, археологія, етногенез, етнологія, етнографія, ВУАН.

На сучасному етапі розвитку української науки важливими завданнями є переосмислення ролі неординарних особистостей та визначення їх належного місця і внеску в досягнення наукової думки.

Видатний український вчений, археолог, етнограф, історик, літературознавець та письменник Віктор Платонович Петров (1894–1969) залишив по собі великий науковий доробок у всіх цих галузях наук та письменства. Більшість наукових праць вченого (понад 220) опублікована. Однак його архівна спадщина ще мало досліджена. Базою написання статті послужив його особистий науковий архів, який нараховує 267 одиниць зберігання [9], рукописні та архівні матеріали інших архівосховищ [10, 21], його наукові [11–20] праці та публікації останніх років [2, 3, 4, 23, 26, 27].

В. Петров був членом, секретарем та керівником “Етнографічної комісії Всеукраїнської Академії Наук” (ВУАН, 1920–1932), редактором “Етнографічного вісника” (1925–1932), “Бюлетеня Етнографічної комісії ВУАН” (1926–1930), дійсним членом Російського географічного товариства (з 1928 р.), яке високо оцінило його наукові досягнення та організаторську діяльність, нагородивши в 1927 р. срібною медаллю. В 1930 р. В. Петров захистив дисертацію та був рекомендований в дійсні члени Академії Наук. Репресії початку 30-х років позначилися на його науковій кар’єрі. 6 серпня 1930 р. ухвалою комісії по “чистці” апарату ВУАН запроцьовано: “Зняти з посади керівника Етнографічної комісії за допущення політичних вивихів та перекручувань” (протокол № 43 § 94) [2].

З 1932 по 1938 рр. учений працював в Спілці інститутів історії матеріальної культури (СПМК), реорганізованої в 1934 р. в Інститут історії матеріальної культури (ІМК), який в 1938 р. перейменований на Інститут археології АН УРСР [1. С. 5–6]. У січні 1941 р. його призначили директором Інституту фольклору, який був створений в 1936 р., щоб замаскувати ліквідацію

всіх етнографічних установ та жорсткі репресії проти вчених, більшість з яких була розстріляна або арештована та вислана до Сибіру на важкі примусові роботи. В післявоєнний період вчений, втративши всі наукові звання, працював в Інституті матеріальної культури АН СРСР (Москва) та з 1950 р. – в Інституті археології АН УРСР (Київ), продовжуючи утверджувати тематику етногенетичних проблем. На старості років (1966) В. Петров змушений був ще раз здобувати наукові звання.

Науково-дослідницька праця вченого проводилася в таких напрямках: методологія та методика досліджень, проблеми етногенезу слов'ян, походження українців, історія землеробства, археологія та давня історія Києва, трипільська, зарубинецька та черняхівська культури, гідроніміка, топоніміка, фольклористика, мовознавство, літературознавство.

Ми намагатимемося проаналізувати наукову діяльність В. Петрова міжвоєнного періоду, з'ясувати його методологію, оцінити діяльність вченого з точки зору сучасного стану розвитку української науки, визначити його місце в історії тогочасної наукової думки, зокрема в етноархеології.

Початок 20-х р. ХХ ст. ознаменувався бурхливим розвитком суспільствознавчих наук під керівництвом, створеної в жовтні 1918 р. Академії наук, яка в 20–30-і рр. називалася Всеукраїнською академією наук (ВУАН). В Петрову випала честь бути одним із перших організаторів науки в цій високій установі. В 1919–1920-х рр. він був ученим секретарем Комісії по складанню історичного словника української мови. Керував комісією Н. К. Грунський. В. Петров розробив принципи і програму складання цього словника та приступив до підготовки словника творів Лазаря Барановича (XVIII ст.). В цей час на основі Українського наукового товариства (УНТ), створеного М. Грушевським в 1907 р. у Києві на зразок НТШ у Львові, утворюється Етнографічна комісія ВУАН (квітень 1920 р.), що поставила собі за мету сприяти збереженню культурних цінностей. Головою Етнографічної комісії було обрано академіка А. М. Лободу, а керівником – В. П. Петрова. З 1927 р. В. Петров заміщав його на посаді голови комісії.

При Академії Наук існувала ціла низка інших науково-дослідницьких установ, а саме: Всеукраїнський археологічний комітет (ВУАК, 1924) [10], Музей антропології та етнології ім. Хв. Вовка, згодом Кабінет (1921 р.) який поділявся на три відділи: археологічний, етнологічний й антропологічний. Тут зберігалася вся спадщина Ф. Вовка, в тому числі і археологічні матеріали. Працівниками музею були: Олександр Алешо (керівник установи), який з величезними труднощами перевіз архів Ф. Вовка з Петрограду до Києва, Антін Онищук, Леоніла Заглада, Лідія Шульгина та ін. З 1925 р. Кабінет видавав “Бюлетень”, в якому окрім інструктивних матеріалів, друкувались і програмні (Л. Шульгиної, Л. Заглади, А. Онищука, Ю. Павловича та ін.).

В. Петров підтримував тісні наукові зв'язки з співробітниками цієї установи. В 1925 р. було створено Етнографічне товариство, переіменоване в 1928 р. на Всеукраїнське етнографічне товариство (ВУЕТ), яке видавало свій журнал “Побут” (вийшло сім номерів). Натомість, Кабінет-музей ім. Хв. Вовка,

мав свій науковий друкований орган “Антропология” (вийшло чотири номери), в якому публікувались і археологічні статті.

При історико-філологічному відділі ВУАН, у 1921 р. була створена історична секція (з 1924 р. її очолював М. Грушевський). Згодом при секції були виділені окремі комісії [6] по вивченню Києва і Правобережжя, Лівобережної України і Слобожанщини, Полісся, Полудневої України та по науковому дослідженню Дніпрельстану (в зоні майбутнього затоплення інтенсивно проводилися археологічні розкопки).

Окрім цих комісій працювали ще декілька: по вивченню народного господарства, продуктивних сил, звичаєвого та українського права, історичної пісенності, українсько-молдавська комісія. В 1928 р. внаслідок реорганізації створився відділ примітивної культури під керівництвом Катерини Грушевської, яка разом з батьком, Михайлом Сергійовичем, започаткувала на Україні впровадження методики комплексного дослідження та програми вивчення соціальної давньої історії України на засадах соціологічної школи Еміля Дюркгейма. Відділ мав свій друкований орган “Первісне громадянство”.

При ЕК згодом діяв Кабінет національних меншин. Діяльність ЕК (1920–1932), яка по суті очолювалась В. Петровим впродовж 12 років, складалась з організаційних моментів, публічних засідань, наукових експедицій та екскурсій, науково-дослідницької праці, підготовки публікацій, організації наукових відряджень, видання “Етнографічного вісника” (1925–1930, кн. 1–10) та “Бюлетеня Етнографічної комісії ВУАН” (1926–1930 № 1–16), краєзнавчих досліджень, організації гуртків, музеїв, етнографічних осередків на Україні, праці з широкими колами народу, написання і публікації анкет, програм та інструкцій по збору етнографічного матеріалу, систематизації зібраних дописів і речей, створення наукового архіву і бібліотеки.

Вся ця масштабна і кропітка праця вимагала величезної енергії і таланту її керівника Віктора Петрова. Голова ЕК А. Лобода був віце-президентом ВУАН, тому не міг приділяти належної уваги комісії. Звичайно, що в ЕК на громадських засадах працювали видатні вчені, такі як В. Перетц, О. Косач, К. Квітка, О. Грушевський, Д. Щербаківський, С. Терещенко, М. Грінченко та ін., з яких можна було брати приклад, які активно працювали в Комісії, складаючи програми, збираючи етнографічні матеріали, готуючи їх до публікації, але основну науково-організаційну і редакційну роботу ЕК вів сам В. Петров при незначній допомозі секретаря В. Білого (з 1928 р.).

Найвищого розквіту ЕК досягла в 1928–1929 рр., коли мережа кореспондентів виросла, як вважав сам В. Петров, до 10 тисяч чоловік. За ці роки вийшла значна кількість книг “Етнографічного вісника” та номерів “Бюлетеня Етнографічної комісії В.У.А.Н”. Поступово “Бюлетень” перетворився з інформаційного органу в науковий, були збільшені обсяги обох видань, звідомлення за рік стали ширшими, охоплювали організаційну, дослідну і видавничу діяльність.

Це був період найактивнішої діяльності В. Петрова. По суті В. Петров бере на себе все керівництво і основну працю ЕК. В 1928 р. видано 3 книжки

“ЕВ” (кн. V–VII), та 4 номери “Бюлетеня ЕК” (7–10), планувалось випустити ще 3 номери. 6-й номер “Е.В.” було присвячено пам’яті трагічно загиблого археолога і етнолога Данила Щербаківського з вступною статтею В. Петрова.

За 1928 р. відбулося 15 публічних засідань, на яких заслухано 29 доповідей, а всього до 1928 р. відбулось 203 засідання з 241 доповідями. Виступали А. М. Лобода, К. Б. Квітка, В. А. Камінський, В. М. Перетц, О. Ю. Андріївський та багато інших. Тематика різна – від вертепу, сільськогосподарських обрядів маріупольських греків, етнографічної діяльності О. Ф. Кістяківського, обговорення “Українських дум” у виданні К. Грушевської, аж до дослідження на Дніпрельстані. В. Петров виступав 28 листопада 1928 р. з доповіддю “У лоцманів року 1928-го” [5. С.10–11].

Науково-дослідницька праця Комісії якраз в цей час була зосереджена на цій тематиці. Закінчувалась підготовка до друку збірника “Дніпровські лоцмани”, а також збірника “Українська народна драма 1.” (Вертеп), який опрацював Є. М. Марковський; підготовлено до друку роботи О. Ю. Андріївського “Бібліографічний покажчик українського фольклору” та корпус “Український народний календар”. В тому таки 1928 р. проведено було декілька експедицій. На Дніпрельстані побував В. Петров, В. Білий та В. Камінський, на Поліссі – Н. Дмитрук; на Звенигородщині С. Терещенко вивчала залишки чумацтва; І. Галюн побував на Роменщині; П. Попов на Курщині і Чернігівщині; М. Левченко – на Поділлі [5. С. 11].

Планувалось щорічно видавати по 3–4 книги “Бюлетня”, розпочати публікацію збірок, присвячених народному календарю, цеховим організаціям на Україні, статті методичного характеру. Намічалось видавати збірники, присвячені національним меншинам, створити музей речей обрядового вжитку та народної медицини, удосконалити роботу бібліотеки та наукового архіву.

У 10 номері “Бюлетня” опубліковані дані перепису 1927 р., за яким українців числилося 33 млн., 218.800 (80,14%), а національних меншин – 5 млн. 777.680 (19,86%), в тому числі, росіян 2 млн. 677.166, євреїв 1 млн. 574.391, поляків 476.435, німців 393.024, молдаван 257.794, греків 104.667, болгар 92.078, білорусів 75.842, татар 22.281, чехів 15.905, циган 13.578, вірмен 10.631, та представників інших меншин – 37.163. Всього населення України на 1927 р. налічувало 38 млн. 996480 чол. (близько 39 млн.) [5. С. 12].

За 1929–1930 рр. вийшло 6 номерів “Бюлетня”. Остінній № 16 “Бюлетня Етнографічної комісії ВУАН” вийшов у світ в 1930 р. До друку було підготовлено ще шість номерів. Але через закриття усіх етнографічних установ, в тому числі, і ЕК ВУАН, вони не змогли побачити світ. Ці шість номерів знаходяться у фондах ІМФЕ у машинописному вигляді [21], як і великий архів зібраних матеріалів [21. Ф. 1].

У 20–30 рр. В. Петров написав цілу низку досліджень, програм, інструкцій, рецензій, монографій та статей. Вчений висвітлював матеріальну культуру, побут, звичаєвість, вірування, обрядовість, фольклор.

В. Петров був організатором всебічного вивчення пережитків професійних об’єднань на Україні, зокрема таких як чумацтво і лоцманство. Вийшли два

збірники, які увібрали в себе увесь зібраний В. Петровим та іншими, матеріал під назвою – “Матеріали до виробничих об’єднань. Вип. 1. Дніпровські лоцмани. – К., 1929. – 239 с; вип. 2. Чумаки. – К., 1931. – 218 с. У фонді Всеукраїнського археологічного комітету збереглася “Мапа розташування осель дніпровських лоцманів та кольорові величезні карти дніпровських порогів ще до їх затоплення [10], які варто опублікувати.

Наукове значення зібраних впродовж більш як десятиріччя етнографічних матеріалів надзвичайно велике, адже це період історії українського села, до якого ще не торкнулась колективізація та голодомор 1932–1933 рр. (хоч зафіксовані документи голоду 1921 р.), село ще свято утримувало давні традиції, які передавались з покоління в покоління.

В. Петрову випала честь бути одним із перших організаторів науки у заснованій в жовтні 1918 р. Всеукраїнській Академії наук.

Етнографічна комісія, яку очолив В. Петров об’єднувала науковців в галузі етнографії та проводила збирацьку та дослідницьку роботу в місцевих осередках, організовувала експедиції, встановила широкі міжнародні зв’язки, визначила тогочасний стан і завдання української етнографії, досліджувала історію українського народознавства. Все це висвітлювалось в наукових працях та друкувалось в “Етнографічному віснику” і “Бюлетні ЕК”, редактором яких був В. Петров.

Але, на жаль, на початку 30-х рр. радянське керівництво почало згортати політику так званої “українізації”. В останньому номері Етнографічного вісника (1932 р., № 10) була вміщена нищівна стаття секретаря ЕК В. Білого [3. С. 36]. Він звинуватив В. Петрова в агностицизмі, а також в невірній оцінці наукових досягнень М. Сумцова та В. Гнатюка. Почалася так звана реорганізація всіх академічних установ та жорсткі репресії проти вчених, значна частина з яких була безвинно розстріляна (зокрема, Л. Шульгина, Л. Загледа, М. Макаренко, Ф. Козубовський та ін.).

В 1932 р. В. Петрова переводять до новоствореної Спілки інститутів матеріальної культури (СІМК), яку у 1934 р. перейменовано в Інститут матеріальної культури, а в 1938 р. на цій основі створено Інститут археології АН УРСР [1. С. 5].

В. Петров займається археологічною проблематикою, спираючись на свої філологічні знання, які він отримав в Київському університеті (1913–1918) та аспірантурі (1918–1920) під керівництвом В. Перетца та А. Лободи, а також 12-річний досвід роботи в Етнографічній комісії. Можна з впевненістю сказати, що В. Петров був одним із перших етноархеологів, хоч і до нього Ф. Вовк, брати Д. і В. Щербаківські, С. Гамченко та інші працювали в такій же площині. Зразком використання різноманітних джерел в написанні праці “Походження українського народу” [19] було дослідження В. Щербаківського “Формація української нації” [28].

У 1932 р. В. Петров випускає в світ окреме видання праці “Вогнезрубна система хліборобства та хліборобський культ вогню”, наступного року - монографічне дослідження “3 студій про передкласове суспільство (“Ловецькі і

хліборобські культури”)), а ще через два роки статтю “К вопросу о генетическом изучении охотничьих игрищ” (1935) і низку праць про родовий лад та ідеологію родового суспільства.

В Інституті рукописів Бібліотеки ім. В. Вернадського НАН України у Києві ми виявили його неопубліковану монографію “Родовий лад на Україні” [6. X. № 3570]. Використовуючи археологічні джерела, В. Петров досліджує давню історію України та етнографічні явища (хліборобство, ловецтво, ігрища, культу). В цей період він дуже серйозно зайнявся історією землеробства і в 1940 р. уже була готова його фундаментальна праця “Підсічне землеробство”, яка на початку 1941 р. дістала дуже високу оцінку спеціаліста в цій галузі, відомого вченого М. Третьякова, але за збігом обставин побачила світ тільки наприкінці життя вченого (1968) [18].

У цій праці вчений прийшов до висновків, що рільниче землеробство в рамках лісової зони Східної Європи виникло із підсічного лісового, що підсічне землеробство початково було пов’язане не з вирубуванням дерев, а з підрізкою кори на них і тим самим, що воно з’явилося ще задовго до винаходу залізної сокири. Він прийшов до переконання, що в Правобережній Україні, в умовах переваги лісу над полем, підсічне землеробство, появившись ще в неоліті, збереглося аж до початку ХХ ст.

Керуючи відділом феодального і дофеодального суспільств в ІА В. Петров знаходить час для польових досліджень і в 1934 р. він бере участь в Південнокиївській експедиції; в 1935 – Райковецькій, 1939 – Поліській, 1938 – Трипільській, 1939 – Лубенській, 1940 – Пліснеській. Разом з колективом готує видавничу серію пам’яток культури “полів поховань” зарубинецького і черняхівського типів [22. С. 315]. До роботи були залучені не тільки співробітники Інституту археології, а й Київського та Харківського обласних історичних музеїв (С. В. Коршенко, І. Д. Луцкевич, Л. М. Макаревич, Є. В. Махно, І. М. Фещенко). Було зроблено детальний опис, фотографування і замальовки речових матеріалів у Київському, Харківському, Дніпропетровському, Черкаському, Житомирському та Білоцерківському музеях [7. С. 3].

“У 1940 р. за маршрутом, що включав усі, відомі на той час, пункти зарубинецької та черняхівської культури була організована експедиція”, – писала згодом Є. В. Махно [7. С. 3].

Впродовж 1940–1941 рр. проводилися розкопки на поселенні черняхівської культури в с. Микільському на Дніпропетровщині під керівництвом І. М. Фещенка, за участю Н. В. Лінки, В. А. Мізин, Є. В. Махно і О. Грищенко. В той же час експедиція І. М. Самойловського та Ф. Б. Копилова досліджувала могильник в с. Корчувате. Згодом він став еталоном зарубинецької культури [8. С. 4]. Всі ці роботи проводилися при пильній участі В. Петрова.

Згодом були опубліковані ще дві археологічні карти про зарубинецькі та черняхівські пам’ятки на території України [3. С. 11–21], які також склалися під керівництвом В. Петрова.

Зусиллями київських і московських археологів ці матеріали планувалося тоді видати в Москві, але вони побачили світ тільки через двадцятиріччя в серії п'яти томного видання “Материалы и исследования по археологии СССР” (МИА № 70 під редакцією М. Третьякова та МИА № 82, 108, 116, 139, під редакцією Б. О. Рибаківа і Е. О. Симоновича). Особливе місце займають праці В. П. Петрова [16; 20], що опрацьовані ним особисто, хоча весь матеріал у п'яти томах – це його надбання, бо без організації, керівництва та підготовки вченого не обійшлася жодна публікація.

У 1940 р. В. Петров залучив до наукової роботи Інституту археології вчених Львівського державного університету імені Івана Франка. На замовлення Інституту М. Ю. Смішко написав перший варіант праці “Карпатські кургани”, а О. В. Фенін – “Знахідки римських монет у Прикарпатті”. Остання була видана уже в післявоєнний період [7; 24].

У 1940–1941 рр. В. Петров бере участь в дослідженнях Галича [12] та Пліснеського городища. Серед архівних матеріалів В. Петрова є чорнові записи про саме місто, житло, основну площу міста, вал, тощо [9, од. зб. 5. С. 3–16].

В. Петров приходить до висновку, що розкопки Пліснеська мають виключне значення, бо тут найкраще уціліли вали і рови, які опоясували городище, що дає змогу дослідити структуру і топографію стародавнього міста XII–XIII ст., процес виникнення і розвитку міст. “Виявилось помилковим твердження, – підкреслює вчений, – що місто виникло з села, що першопочаткове місто було великим селом. В стародавньому місті городища XI–XIII ст. не було дворів і вулиць... Місто могло включати в свій склад декілька городищ: два, три, п'ять і більше” [9, од. зб. 5. С. 14]. В основному житло було наземним, але розкопано і одну велику напівземлянку. Площа міста була мощена камінням, на якому збереглися сліди вогню. Стіни валу були облицьовані великими кам'яними плитами (1×60×20). Інвентар – це фрагменти керамічного посуду, ножі, цвяхи, замки (колодки). Трохи нижче культурного шару, на глибині 60 см було виявлено ряд одиничних трупопокладень.

В. Петрову навіть вдалося до початку війни опублікувати статтю під назвою “Археологические раскопки в западных областях Украины” (15 листопада 1940 р.), яка зацікавила білоруських вчених і, зокрема, зображення воїна [9, од. зб. 5. С. 20]. Вони просили вислати фото і описати розміри, матеріал, з якого зроблене це зображення. У листі до В. Петрова, який зберігся в його особистому архіві, вони просили вислати фотографію зображення воїна та дати характеристику (розмір, матеріал тощо) цієї знахідки. Очевидно йшлося про чоловіче зображення на облицьовальній плиті. Звичайно, на сучасному рівні досліджень Пліснеського городища, ці розвідувальні розкопки видаються дуже скромними [25].

З середини 30-х років ми спостерігаємо, що праці В. Петрова вже мають археологічне спрямування. Вчений надалі обирає собі етногенетичну проблематику. Для розв'язання складних питань етногенезу ученим були залучені археологічні, етнографічні, історичні, лінгвістичні та інші джерела. З усіх цих наук В. Петров мав глибокі знання, він був універсальним вченим і це

допомогло йому в майбутньому висунути нові концепції походження етносів, які проживали на території України, зокрема слов'ян, і висловити свої думки щодо походження слов'ян і зокрема українців [14; 19].

ЛІТЕРАТУРА

1. *Артеменко И. И., Баран В. Д., Бибииков С. Н., Франко О. Е. и др.* 50 лет Института археологии АН УССР. – К., 1984.
2. *Білокінь С.* Довкола таємниці. Післямова до книжки: Походження українського народу. – К., 1992. – С. 192.
3. *Борисенко В.* Визначні постаті етнологів 20–30-х років. Короткі біографічні довідки // Нариси з історії української етнології 1920–1930-х років. – К., 2002.
4. *Борисенко В. К., Франко О. О.* Народознавчі студії О. Г. Алеші // Народна творчість та етнографія (НТЕ). – 1990. – № 4.
5. Звідомлення ЕК ВУАН за 1928 // Бюлетень ЕК ВУАН. – 1928. – № 10. – С. 10.
6. Інститут рукописів Національної бібліотеки ім. В. Вернадського НАН України, ф. X, од. зб. 131418.
7. *Махно Е. В.* Пам'яті Віктора Платоновича Петрова // Археологія. – 1975. – Вип. 18. – С. 3–6.
8. *Махно Є. В., Самойловский И. М.* Зарубинецкие памятники в лесостепном Приднепровье // МИА. – 1959. – № 70. – С. 11–21.
9. Науковий архів Інституту археології НАН України, ф. 16 (В. П. Петров).
10. Науковий архів Інституту археології НАН України, ф. 18 (Всеукраїнський археологічний комітет (ВУАК), од. зб. 161/5, 162, 163.
11. *Петров В.* Вогне-зрубна система хліборобства і хліборобський культ вогню. – К., 1932.
12. *Петров В. П.* Древний Галич. К вопросу о происхождении и структуре города в Киевской Руси // Социалистический Киев. – 1941. – № VI. – С. 4.
13. *Петров В. П.* Енеолітичне поселення в с. Городську. За матеріалами розкопок 1936 р. // Трипільська культура. – К., 1940. – С. 339–379.
14. *Петров В. П.* Етногенез слов'ян. – К., 1972.
15. *Петров В. П.* З історії житла на Україні // Наукові записки Інституту історії матеріальної культури. – 1934. – С. 75–108.
16. *Петров В. П.* Масловський могильник на реке Толмач // МИА. – 1964. – № 116. – С. 117–167.
17. *Петров В. П.* Підсічне землеробство в Східній Європі // Наукові записки Інституту історії матеріальної культури. – 1934. – Кн. 1. – С. 183–203.
18. *Петров В. П.* Подсечное земледелие. – К., 1968.
19. *Петров В.* Походження українського народу. – К., 1992.
20. *Петров В. П.* Черняховський могильник // МИА. – 1964. – № 116. – С. 53–117.
21. Рукописний відділ Інституту мистецтвознавства, фольклору і етнології, ф. 1, од. зб. 184–189.
22. *Сьмонович Э. А.* В. П. Петров [Некролог] // СА. – 1970. – № 1. – С. 313–315.
23. *Скрипник Г.* Етнокультурне та державне відродження України і розгортання наукової діяльності установ УАН (20-ті роки ХХ ст.) // Народна творчість і етнографія. – 1985. – № 5–6. – С. 11–22.
24. *Фенін О. В.* Знахідки римських монет на Прикарпатті // Археологія. – 1951. – Т. V. – С. 92–102.

25. Филипчук М. А. Структура Плісеського археологічного комплексу в слов'янський та давньоруський час // Вісник Інституту археології. – 2009. – Вип. 4. – С. 3–21.
26. Франко О. Федір Вовк // Джерела до новітньої історії України. – Нью-Йорк. – 1997. – Т. 4. – С. 1–239.
27. Франко О. Федір Вовк – вчений і громадський діяч. – К., 2000.
28. Щербаківський В. Формация української нації. – Прага, 1941.

**THE SCIENTIFIC AND ORGANIZATION OF ACTIVITY OF VICTOR PETROV
(20-TH – 30-TH YEARS OF THE XX-TH CENTURY)**

O. Franko, N. Homyn

*Ivan Franko Lviv National University
Universytetska st. 1, Lviv 79000*

The co-authors of this article introduced personal facts about the scientific activity of the famous Ukrainian archaeologist, ethnologist and investigator of the ethnogenesis problems Victor Platonovych Petrov (1894–1969) as the author of such monographies: “The Skiffs Language and ethnic characteristics” (1968), “The Slavonic ethnogenesis” (1972), “The Ukrainian people’s origin” (1992).

Key words: V. Petrov, archaeology, ethnology, ethnography, ethnogenesis, AUAS (All-Ukrainian Academy of Sciences).

**НАУЧНО-ОРГАНИЗАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ВИКТОРА ПЕТРОВА
(20-Е–30-Е ГОДЫ XX В.)**

О. О. Франко, А. Н. Хомян

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская 1, г. Львов 79000*

В статье изложены сведения о научной деятельности в 20-е – 30-е годы XX в. выдающегося украинского археолога и этнолога, исследователя этногенетических проблем, автора трудов “Етногенез слов’ян” (1972), “Походження українського народу” (1992), “Скіфи. Мова і етнос” (1968) и др. Виктора Платоновича Петрова (1894–1969).

Ключевые слова: В. Петров, археология, этнология, этнография, этногенез, ВУАН.

*Стаття надійшла до редколегії 27. 02. 2010
Прийнята до друку 28. 03. 2010*